

Tervetullut kaskuluettelo

LOREIDA RAUDSEP *Antiklerikale estnische Schwänke*. Typen- und Variantenverzeichnis. Tallinn 1969. 243 s.

Kaskujen tyyppiluettelot ovat tällä hetkellä erittäin kysytyjä kaikkialla maailmassa. Kokoelmien kasvaessa on käynyt yhä ilmeisemmäksi, että Aarneen —Thompsonin luettelo on kaskujen osalta perin puutteellinen eikä sovellu edes kaskusysteemin runkoksi. Koska kaikki ehdotukset ja yritykset kaskujen systemoimiseksi samoin kuin kansalliset luettelot aina ovat suureksi hyödyksi kansainväliseen systeemiin pyrittäessä, ne otetaan vastaan ilomielin.

Raudsepin tyyppi- ja toisintoluettelo virolaisista kirkonvastaisista kaskuista käsittää tosin vain pienen osan koko kaskustosta, mutta on silti tervetullut lisä

harvalukuisten kaskuluetteloiden joukkoon. Aiheen ideologissävyyinen subjektiivisia kannanottoja edellyttävä rajaus tuntuu tyyppiluettelon kannalta varsin epätarkoituksenmukaiselta, mutta esipuheesta saamme tietää, että luettelo onkin vain laajemman, kirkonvastaista satiiria käsittelevän tutkimuksen sivutuote. Raudsep on käsittänyt antiklerikaalisuuden sangen laajasti ja ottanut ilmeisesti mukaan lähes kaiken (vai kaiken?) kirkollisiin aiheisiin liittyvän kaskuston. On ilman muuta selvää, että valtaosa näistä kaskuista todella suhtautuu kirkkoon sangen kriittisesti, mutta nauru voi olla myös hyväntahtoista, eikä

sen takana tarvitse olla kielteistä suhtautumista. Luettelosta voi poimia lukuisia esimerkkejä, joiden »antiklerikaalisuus» on varsin kyseenalaista. Numeroissa 396 ja 397 on kertojan myötätunto ja ihailu nimenomaan nokkelan ja sanavalmiin papin puolella. Seksikeskeisissä numeroissa 391 ja 392 on melko epäolennaista, onko tyttö papin vai talonpojan tytär, samoin liittyvät pilasadut 276 (= AT 1540) ja 277 (= AT 1539) sangen löyhästi kirkolliseen miljööseen. Useissa rippikoulukaskuissa kohdistuu nauru tyhmyyden ja hullunkurisesti vastaavaan oppilaaseen eikä kirkolliseen oppiin. Luettelon nimenä »Kirkollisia kaskuja» olisi mielestäni asiallisempi ja oikeaan osuvampi, ja luettelo voisi tällöin sisältää kaikki kirkkoon liittyvät kaskut asenteista riippumatta.

Aineisto on jaettu kahteen suureen pääryhmään (I Kirkko ja kristillinen oppi, II Papit) ja nämä useihin alaryhmiin. Aiheenmukaisen alaryhmittelyn ja yksityisten tyyppien alaryhmiin sijoittamisen voi aina tehdä useallakin eri tavalla, ja vaikea on perustella, miksi toinen tapa on ehdottomasti toista parempi. Ensimmäisen pääryhmän alaryhmittely ja tyyppien sijoittelu ei mielestäni kaikin kohdin ole onnistunut. Niinpä ryhmä »Raamatullinen oppi» sisältää paljon ainesta, joka varsin huonosti so-

veltuu tämän nimikkeen alle (esim. 119, 122, 138—142, 147—150). Osa Jeesuksen mainitsevista kaskuista on viety otsikon »Jumala ja piru» alle, osa ei (126—130). »Taivas ja helvetti» -ryhmän kaskut 192—200 kuuluvat paremminkin toiseen pääryhmään. Toisenlaisella alaryhmittelyllä, josta en tässä yhteydessä halua esittää tarkempaa ehdotusta, päästäisiin ehkä johdonmukaisempiin tuloksiin.

Tyyppien numerointi on juokseva alusta loppuun eikä seuraa lainkaan Aarneen—Thompsonin numeroita. Näihin on kyllä viitteet kunkin tyyppin kohdalla, ja lopussa on luettelo, josta näkee, mitkä Raudsepin numerot vastaavat AT-numeroita. Raudsepin 425 numerosta vain 95 sisältyy myös Aarneen—Thompsonin luetteloon, joten tästäkin jo huomaa, kuinka tarpeellisia uudet luettelot ovat. Muutama viite AT:hen puuttuu: 44 = AT 1833B, 89 = AT 778 (= 1553A), 421 = AT 1931.

Kaiken kaikkiaan Raudsepin luettelo täyttää hyvin tarkoituksensa. Saamme yksityiskohtaisen ja selkeästi jäsennellyn kuvan runsaasta virolaisesta materiaalista. Fennougristikongressiin ilmestyneistä folkloristisista julkaisuista on Raudsepin kaskuluettelo kansainväliselle tutkimukselle ehkä mielenkiintoisin.

PIRKKO-LIISA RAUSMAA